herpy

VARANER

Northern Blunt-spined Monitor

Varanus primordius

En lille, dagaktiv jordvaran fra den tropiske nordlige del af Northern Territory i Australien. *Varanus primordius* graver og soler sig ved stærk varme og lever af insekter, små krybdyr og deres æg. Arten er sjælden i fangenskab, og der findes kun få pålidelige pasningstal, så den er kun for den erfarne holder.

Familie: Varanidae Tidligere navn: *Varanus acanthurus primordius; Worrellisaurus primordius* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**30-46 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**10-15 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Klippeboende, jordboende og gravende**
Biotop	**Savanne og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-38 °C**
Hotspot	**55-65 °C**
Temperatur, nat	**22-26 °C**
Luftfugtighed	**20-50 %**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter og hvirveldyr**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**8-14 mdr.**
Kuldstørrelse	**2-5 æg**
Kuld pr. år	**1-5**
Inkubation	**80-120 dage** ved 28,5-30,5 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er opført på CITES liste II og i bilag B til EU's forordning 338/97, som en del af listningen af hele slægten Varanus. Handel over grænser og kommerciel handel kræver derfor de dokumenter, som CITES- og EU-reglerne stiller. Arten står ikke på listen over de fem varaner, som private ikke må holde i Danmark (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), så de almindelige regler gælder. Tjek papirerne hos Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, før du køber.

Om arten

Varanus primordius er en af de mindre varaner i underslægten *Odatria*, de australske dværgvaraner. Arten blev beskrevet af Robert Mertens i 1942 som en underart af *V. acanthurus* og står i dag som en selvstændig art. Det videnskabelige navn kommer af det latinske ord for "oprindelig" og refererer til, at Mertens så halens skælkølle som en urform af den kraftigere kølede hale hos *V. acanthurus*.

Størrelsen er dårligt dokumenteret. Totallængden angives til omkring 30 cm, men samtidig angives en snude-kloak-længde på op til 19 cm og en hale på 1,4-1,5 gange kroppens længde, hvilket giver op mod 46 cm. Dyrene er kønsmodne ved en snude-kloak-længde på 12-13 cm, svarende til omkring 30 cm i alt. Faktaboksen viser derfor 30-46 cm, men de præcise mål er usikre. Vægten af voksne dyr er ikke dokumenteret.

Taksonomien har været omskiftelig. Arten har stået som underart af *V. acanthurus* og har også været henført til slægtsnavnet *Worrellisaurus*, men bruges i dag som *Varanus primordius*. Den kan forveksles med *V. acanthurus* og andre små terrestriske varaner fra det nordlige Australien, så kræv altid et fotografi og oplysninger om forældredyrene, hvis du overhovedet kan finde et dyr.

Arten er meget sjælden i fangenskab. I 2016 blev den kun holdt i én zoologisk have i Europa og ingen andre steder i verden, og i den japanske dyrehandel er der kun set ét dyr. Den praktiske erfaring med arten er derfor sparsom. Avlstallene er dokumenteret for arten, men pasningen herunder bygger ellers på de få oplysninger om arten selv og på den nærtstående *V. acanthurus*, og lånte tal er markeret i teksten.

V. primordius er lille og har ikke en stor varans foderudgifter, men den kræver et selvbygget, tørt og meget varmt terrarie med dyb bund, UVB-lys, levende insekter året rundt og en holder, der er villig til at arbejde uden en færdig opskrift. Levetiden er ikke dokumenteret. Den nærtstående *V. acanthurus* kan blive over 15 år, og tallet i faktaboksen (10-15 år) er et skøn ud fra den.

Læs mere: Lys og UVB

Udbredelse og levested

Arten findes kun i Australien og kun i den nordlige del af Northern Territory, det såkaldte Top End. Fundene samler sig i en stribe fra egnen omkring Darwin og mod øst til områderne ved Arnhem Land, omtrent mellem 12,4 og 15,9 grader sydlig bredde og 130,5 og 135,9 grader østlig længde. Udbredelsen er lille og dækker kun en brøkdel af, hvad flere andre små australske varaner gør.

Der kendes ingen indførte bestande uden for Australien.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Arten lever i tropisk Australien i det nordlige Northern Territory, hvor klimaet er et monsunklima med en tydelig våd sæson og en lang tør sæson. Om sommeren, i den våde sæson, er der varmt og meget fugtigt, og regnen kommer i kraftige byger. I den tørre sæson er der ganske lidt nedbør, dagene er varme og solrige, og nætterne er køligere.

Arten er en lille, sky og hemmelighedsfuld jordvaran, der lever i forskellige typer lysåben skov og i perioder af året mellem klippeblokke på klippeknolde. Den søger skjul i sprækker og i huler under sten. Mere detaljerede målinger af temperatur og fugt i dens skjul er ikke dokumenteret.

Pasning

TERRARIET

Varanus primordius er en lille, men meget aktiv jordlevende varan. Et voksent dyr skal have mindst 120 × 60 × 60 cm (længde × bredde × højde), gerne større, og et hjemmebygget terrarie med frontlåger er ofte det bedste. Højden skal give plads til en dyb bund, så dyret kan grave huler. Målet er et skøn. En almindelig tommelfingerregel for jordlevende varaner er mindst 5 × 2 × 2 gange snude-kloak-længden, hvilket for et dyr på 19 cm giver omkring 95 × 40 × 40 cm, plus højde til bunden. Til den nærtstående og større *V. acanthurus* anbefales 150 × 75 × 120 cm til et voksent dyr.

Bunden skal være mindst 30 cm dyb og bestå af en blanding af ugødet muldjord og sand (fx to dele muld til en del legesand), vædet så meget, at den klumper og kan holde en hule. Undgå kalksand. Arten søger i naturen skjul i sprækker og under sten, så læg flade sten, stablede skiferplader, korkbark og rør ovenpå som skjul og solplads, og giv mindst to skjul, et i den varme og et i den kolde ende. Solpladsen skal være terrariets højeste punkt.

Ungerne kan startes i en mindre, men stadig dyb faunaboks, men flyttes tidligt til et stort terrarie. Terrariet skal have god ventilation, sikre låger og afskærmede varmekilder, så dyret ikke kan brænde sig på pæren.

Læs mere: Varme og temperatur

TEMPERATUR

V. primordius er et solsøgende dyr og har brug for meget varme. Mål overfladetemperaturen på solpladsen med et IR-termometer, ikke luften. Tal for netop denne art er ikke dokumenteret. Til den nærtstående *V. acanthurus* angives 70-78 °C på solpladsen, og 55-65 °C er derfor et forsigtigt skøn. Start i den lave ende, og følg, hvordan dyret bruger gradienten.

Luften ved den varme ende må ligge omkring 29-38 °C og i den kolde ende omkring 24-28 °C. Også disse tal er lånt fra *V. acanthurus*. Om natten slukkes varmen, og 22-26 °C er et skøn. Terrariet skal have en stor temperaturgradient, så dyret altid kan komme væk fra varmen. Brug en halogenpære eller en anden pære, der giver både lys og varme, på termostat, og tjek temperaturen jævnligt, da pæren mister varmeeffekt med tiden.

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luften skal være tør. Tallet er lånt fra den nærtstående *V. acanthurus*, som holdes ved 20-50 % relativ luftfugtighed. Vigtigere end luften er bundens fugtighed. Bunden skal være så fugtig, at den klumper og holder huler, og huleklimaet skal være fugtigt, mens overfladen tørrer op. Væd bunden ved at hælde vand i, ikke ved at sprøjte.

Dyret skal have en stabil skål med frisk vand, som er stor nok til at drikke af. Skift vandet dagligt. Hold øje med luften med et hygrometer, og tjek bundens fugt i dybden, så du ved, hvornår den skal vædes igen.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Dagaktive, solsøgende varaner har brug for stærkt UVB-lys. Brug et kraftigt UVB-rør eller en metaldamplampe i en reflektorarmatur, monteret på sikker afstand af solpladsen, og regn med Ferguson-zone 3. UV-indekset skal måles med en UV-måler, ikke gættes. Der skal være mulighed for at gå ud af UVB-lyset og i skygge.

Hold dagslængden på omkring 12 timer eller lad den følge årstiden i det nordlige Australien, hvor den kun varierer lidt, fordi området ligger tæt på ækvator. Udskift UVB-rør efter producentens anvisning, også selvom de stadig lyser.

FODER

Varanus primordius lever i naturen af insekter, små krybdyr og krybdyræg. I fangenskab er målet en varieret kost med lavt fedtindhold: velfodrede levende insekter som fårekyllinger, græshopper og kakerlakker, af og til suppleret med små, optøede firben. Resten af foderplanen er lånt fra *V. acanthurus*. Fisk, gnavere og æg fra fugle er energitætte og skal bruges meget sparsomt, ellers bliver dyret hurtigt for tykt.

Ungerne fodres så meget, som de kan spise. Voksne gives lige så meget, som de kan æde på 5-10 minutter, og hellere hyppige små måltider end store, sjældne. Giv insekter af omtrent samme størrelse som dyrets hoved. Pudr insekterne med kalk, og giv en gang imellem et tilskud med vitaminer. Fjern uædte insekter, eller giv dem foder, så de ikke gnaver i varanen. Fang aldrig insekter i naturen, da de kan bære parasitter. Firben bør være frosne og ikke levende eller frisk aflivede, så parasitter ikke overføres.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

V. primordius er lille, så bid og kløer er sjældent alvorlige, men små varaner kan stadig give rifter, der bløder. Hold altid højt hygiejneniveau og vask hænder efter berøring, fordi varaner kan bære salmonella. Hold ikke fast i halen.

Små varaner er nysgerrige og kloge, men unge dyr flygter af instinkt fra alt, der er stort. Giv et nyt dyr et par uger i fred, og væn det så til din tilstedeværelse ved at sidde roligt ved terrariet og lade hånden hvile i det. Tving ikke et dyr til håndtering. Tamning tager uger til måneder. Hold arten enkeltvis, indtil der findes dokumentation for andet.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnene kan bestemmes ved at se på halebasen. Hos små terrestriske varaner kan hemipenis-bulerne ses ved at belyse halebasen fra undersiden i et mørkt rum, og metoden virker godt, så længe halen er under 10 mm tyk. Hos arten kan hemipenerne delvist vende ud, når dyret håndteres, så kønsbestemmelse kan være lettest, når dyret er køligt. Dyrene bliver kønsmodne ved en snude-kloak-længde på 12-13 cm, svarende til 60-70 % af den voksne længde, i en alder af 8-14 måneder. Vægten ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret.

PARRING

Der er kun få oplysninger om parring af arten. Avl i fangenskab er beskrevet, men den er sjælden, og sæson, hvileperiode og introduktion af dyrene er ikke dokumenteret. Hold dyrene adskilt og saml dem kun under opsyn, og vær klar til at skille dem ad ved uro.

ÆGLÆGNING OG KULD

Arten er æglæggende. Et kuld tæller 2-5 æg, og en hun kan lægge op til fem kuld på et år. Æglæggepladsen i naturen er ikke dokumenteret. Giv en gravende hun en dyb, fugtig og klumpende bund eller en æglæggekasse med mindst 20-30 cm jord og sand, så hun kan grave en rede. En hun, der lægger flere kuld i træk, tappes hurtigt for kalk og reserver og skal have rigelige mængder foder og kalk.

INKUBATION

Æggene tages forsigtigt op, uden at de vendes, og lægges i fugtigt substrat som vermiculite i en tæt boks ved en stabil temperatur. Ved 28,5-30,5 °C klækker æggene efter 80-120 dage. Substrat og fugtighed i inkubatoren er ikke dokumenteret for netop denne art. Er du i tvivl, så kontakt en erfaren varanholder.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne måler 4-5 cm fra snude til kloak ved klækningen og vejer 1-2 g. De vokser hurtigt og kan være kønsmodne, før de er et år gamle. Selve opdrættet er ikke beskrevet nærmere for arten, men små varaner klækker som selvstændige, kødædende dyr. Hold ungerne enkeltvis i små, dybe terrarier med skjul og solplads, giv dem så mange små, kalkede insekter, som de vil æde, og vej dem jævnligt. Hold øje med bid og stress.

Sundhed og typiske fejl

Sygdomme hos arten er ikke dokumenteret. Almindelige problemer hos små varaner er:

- For lave temperaturer. Det giver dårlig fordøjelse, svækket immunforsvar, overvægt og gigt.
- For lidt UVB og kalk. Det giver knogleskørhed.
- For fed kost, især når gnavere og æg bliver en fast del af menuen.
- For tør bund og for lidt vand, som giver problemer med hudskifte og nyrer.
- Indre og ydre parasitter, især hos dyr, der er fanget i naturen. Få en prøve undersøgt hos dyrlægen.

Hos opdrættede dyr af arten er der set misdannelser af tungebensskelettet, hvor forlængede knogler ses som pigge i struben. Årsagen er ikke kendt.

Australien tillader ikke kommerciel eksport af levende dyr. Den registrerede internationale handel fra 2001 til 2017 var overvejende opdrættede dyr og nogle få vildfangne til videnskabelige formål, så et tilbudt dyr bør være opdrættet og have papirer, der dokumenterer det.

Søg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke vil æde, har hævede led eller sidder slapt og passivt.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.